

CENTRUM BADANIA OPINII SPOŁECZNEJ

SEKRETARIAT
ZESPÓŁ REALIZACJI
BADAŃ

29-35-69, 628-37-04
21-07-57, 628-90-17

UL. ŻURAWIA 4A, SKR.PT.24
00-503 W A R S Z A W A
TELEFAX: 29-40-89

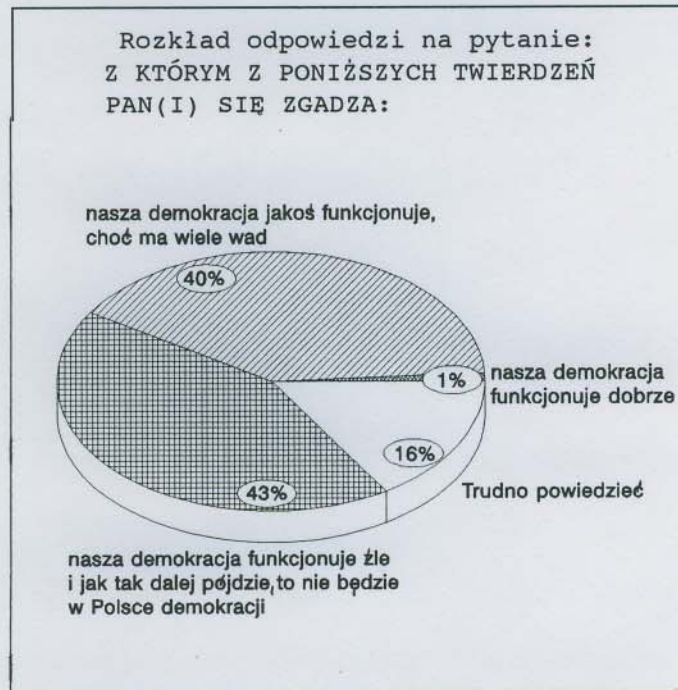
BS/406/102/92

SPOŁECZNA AKCEPTACJA IDEI DEMOKRACJI

Komunikat z badań

Warszawa, listopad 1992 r.

◆ Hasła demokratyczne przedstawione badanym zostały przez nich przyjęte z dużym sceptycyzmem.

◆ W uzyskanych wynikach zwraca uwagę liczna grupa osób, dla których w gruncie rzeczy nie ma znaczenia, czy rząd jest demokratyczny czy niedemokratyczny.

◆ Stosunek do idei demokratycznych jest związany z negatywną oceną funkcjonowania demokracji w Polsce.

Wydaje się interesujące, w jakim stopniu - po ponad trzech latach odchodzenia od realnego socjalizmu - Polacy są przywiązani do idei demokracji oraz jak oceniają jej funkcjonowanie w naszym kraju. Kwestie te były jednym z tematów ostatniego sondażu CBOS¹.

Komu demokracja jest bliska?

Półowa respondentów zgadza się z twierdzeniem, że "demokracja ma przewagę nad wszelkimi innymi formami rządów". Ponad jedna trzecia badanych odrzucając opinię: "dla ludzi takich jak ja, nie ma w gruncie rzeczy znaczenia, czy rząd jest demokratyczny czy niedemokratyczny", przyznaje, że dla nich osobiście istnienie demokracji jest faktem znaczącym. O co czwartym badanym można domniemywać, że nie zgadzając się ze zdaniem: "niekiedy rządy niedemokratyczne mogą być bardziej pożądane niż rządy demokratyczne", uznaje bezwyjątkową wyższość "rządów ludu", traktując demokrację jako "wartość samą w sobie".

---

¹ Badanie "Aktualne problemy i wydarzenia" (28) zrealizowano w dniach 15-20 października 1992 r. na 1212-osobowej reprezentatywnej próbie losowej dorosłej ludności Polski.

Tabela 1

w procentach

Opinie dotyczące demokracji	Wskazania respondentów		
	tak	nie	nie wiem
Demokracja ma przewagę nad wszelkimi innymi formami rządów	52	15	33
Niekiedy rządy nie-demokratyczne mogą być bardziej pożądane niż rządy demokratyczne	36	26	38
Dla ludzi takich jak ja nie ma w gruncie rzeczy znaczenia, czy rząd jest demokratyczny czy niedemokratyczny	44	36	20

Analizy statystyczne wykazują, że 14% badanych odpowiedziało na wszystkie przedstawione hasła konsekwentnie w sposób "prodemokratyczny". Można powiedzieć, że tę grupę ankietowanych charakteryzuje następujący syndrom przekonań: "demokracja, będąc najlepszą formą rządów, jest dla mnie osobiście ważną wartością »samą w sobie«".

Przyjrzyjmy się stosunkowi różnych grup społecznych do prezentowanych tu haseł². Okazuje się, że na dwa z nich - pierwsze i trzecie - najczęściej "prodemokratycznie" reagują badani z tych samych niemal grup społeczno-zawodowych. Są to osoby lepiej wykształcone, inteligencja i kadra kierownicza, mieszkańcy wielkich miast, ankietowani z regionu północnego, robotnicy wykwalifikowani oraz ludzie lepiej sytuowani i oceniający pozytywnie kierunek zmian w Polsce.

² Szczegółowe zróżnicowanie poglądów badanych w zależności od cech socjodemograficznych przedstawiono w tabelach aneksu.

Powstaje pytanie, dlaczego idea demokracji cieszy się największym poparciem właśnie wśród tych warstw naszego społeczeństwa. Wydaje się, że akceptacja "ustroju mającego wiele wad, choć w miejsce którego nie wymyślono nic lepszego", wiąże się z dwoma wzajemnie przenikającymi się fenomenami kulturowymi.

Z jednej strony jest to sięgające jeszcze tradycji średniowiecznej, wyrażające przywiązanie do wolności, przekonanie, że "powietrze miasta czyni wolnym". Z tego właśnie, co jest związane z kulturą miejską oraz jej wewnętrznym pluralizmem form rodzącym tolerancję, wynika - jak się wydaje - większa akceptacja haseł demokratycznych wśród mieszkańców wielkich miast.

Z drugiej strony wiąże się to być może z funkcjonowaniem w świadomości ludzi należących do tych warstw "etosu obywatelskiego", w który wpisana jest między innymi wartość demokracji samej w sobie oraz obowiązek uczestnictwa w życiu publicznym. Związek tych dwóch elementów "etosu" jest bardzo silny. Najczęściej ustrój demokratyczny stawiają ponad wszelkie inne ci badani, którzy uznają za ważny dla siebie fakt, że rząd jest demokratyczny.

Tabela 2

w procentach

Dla ludzi takich jak ja nie ma w gruncie rzeczy znaczenia, czy rząd jest demokratyczny czy nie-demokratyczny	Demokracja ma przewagę nad wszelkimi innymi formami rządów		
	tak	nie	nie wiem
Tak	45	20	35
Nie	78	13	9
Nie wiem	22	7	71

Istnieje jeszcze jedna możliwa hipoteza. Do warstw społecznych w największym stopniu akceptujących hasła demokratyczne należą ludzie, którzy mają z racji wykształcenia, osiąganych dochodów i miejsca zamieszkania więcej podstaw do optymizmu. Dlatego też, być może, bardziej pozytywnie reagują oni na hasła związane z realizacją w Polsce nowego ustroju.

Kto się boi demokracji?

Równie ciekawa wydaje się kwestia związana z pytaniem, w jakich grupach społecznych tkwi najmniej zrozumienia dla wartości demokratycznych. Stwierdzenie, że "demokracja ma przewagę nad wszelkimi innymi formami rządów" nie jest częściej odrzucane przez żadną z ważniejszych grup społecznych. Jednak w niektórych z nich jest ono rzadziej aprobowane. Do grup tych należą: kobiety, ludzie starsi powyżej 65 roku życia, badani z wykształceniem podstawowym, respondenci o najniższych dochodach, mieszkańcy Polski zachodniej.

Z opinią: "dla ludzi takich jak ja, nie ma w gruncie rzeczy znaczenia, czy rząd jest demokratyczny czy niedemokratyczny", wyrażającą obojętność wobec "rządów ludu", częściej niż inni zgadzają się mieszkańcy Polski zachodniej, ankietowani z wykształceniem zasadniczym oraz robotnicy niewykwalifikowani. Natomiast wśród odrzucających tę opinię najmniej jest ludzi starszych, powyżej 65 roku życia, mieszkańców regionu wschodniego, badanych z wykształceniem podstawowym oraz mających najniższe dochody.

Wydaje się, że idea, która przyświeca budowanemu od trzech lat systemowi politycznemu, znajduje najmniej zrozumienia wśród najslabszych warstw naszego społeczeństwa. Ludzie starsi, gorzej wykształceni, mieszkańcy regionów zaniedbanych oraz kobiety - to grupy społeczne, na które spada znaczna część kosztów przemian gospodarczych.

Autorytaryzm czy pragmatyzm?

Spójrzmy jeszcze, jaki jest stosunek różnych grup społecznych do ostatniego z ocenianych przez respondentów stwierdzeń - hasła: "niekiedy rządy niedemokratyczne mogą być bardziej pożądane niż rządy demokratyczne". Akceptacja tego stwierdzenia może być pewnego rodzaju zgodą na rozwiązania niedemokratyczne. Częściej niż pozostali skłonni są je zaakceptować mieszkańcy regionu środkowozachodniego (Wielkopolska), kadra kierownicza i inteligencja, pracownicy umysłowi niższego szczebla oraz osoby z wyższym wykształceniem. Nie zgadzają się z nim (co może oznaczać, że uznają bezwarunkową wyższość rządów demokratycznych) częściej niż inni ludzie o wysokich dochodach, badani z wykształceniem wyższym, mieszkańcy Polski północnej. Interesujące, że osoby z wyższym wykształceniem należą do grup zarówno odrzucających, jak i aprobujących tak sformułowane idee demokracji. Wydaje się, że wśród ludzi najlepiej wykształconych można wyróżnić dwa odmienne podejścia do wartości demokracji.

W pierwszym - demokracja jest traktowana pragmatycznie, jako najlepszy sposób rządzenia w sytuacjach normalnych, jednak niewystarczający w wyjątkowych. Ten rodzaj myślenia jest bliski

kadrze kierowniczej, skazanej przecież na większy pragmatyzm z racji wykonywanych przez nią zadań. Bliski pragmatyzmowi jest także funkcjonujący w świadomości mieszkańców Wielkopolski etos gospodarności.

Drugi sposób myślenia o demokracji traktuje ją jako wartość autoteliczną. Częściej cechuje on inteligencję nie pełniącą funkcji kierowniczych oraz ludzi lepiej sytuowanych, a więc tych, którym prawdopodobnie zdecydowanie łatwiej niż innym przychodzi kultywowanie "wartości samych w sobie". Nie bez znaczenia jest tu fakt, że ten rodzaj myślenia jest bliższy mieszkańcom Polski północnej, gdzie - jak się wydaje - nadal silne są tradycje solidarnościowego etosu obywatelskiego.

Demokracja a klasa średnia

Jedną z podstaw istnienia demokracji jest wykształcenie się klasy średniej. W Polsce klasę tę identyfikuje się w potocznym rozumieniu z grupą ludzi bogatych. Wydaje się interesujące, na ile osoby akceptujące ideę "ustroju wolnych ludzi" uważają, że proces tworzenia się warstwy ludzi wyraźnie lepiej sytuowanych od reszty społeczeństwa odbywa się w zgodzie z etosem klasy średniej.

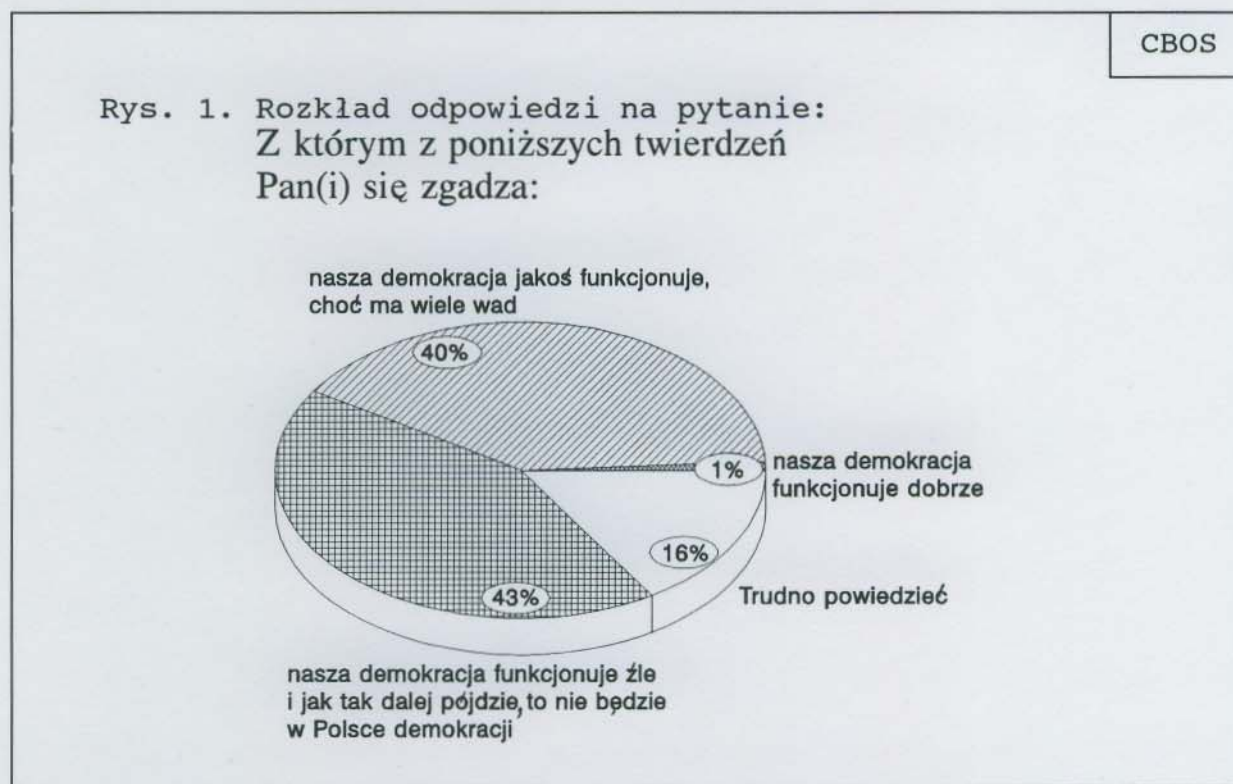
Zwolennicy demokracji generalnie wyrażają sceptycyzm co do uczciwego sposobu dochodzenia do dużych pieniędzy. Częściej jednak niż inni są skłonni twierdzić, że dojście w krótkim czasie do wielkich pieniędzy przez niektórych ludzi jest możliwe dzięki posiadaniu wyjątkowych cech, takich jak talent i zdolności, pracowitość i całkowite poświęcenie się temu, co się robi, odwaga

i gotowość do ryzyka. Ten liberalny syndrom "selfmademan'a" jest rzadziej podzielany przez ludzi nie przywiązujących wagi do hasel demokratycznych. W ich myśleniu o tym, jak dochodzi się do pieniędzy, częściej pojawiają się wątki negatywne: bezwzględność w stosunku do innych ludzi, lekceważenie lub omijanie prawa, przekupstwo urzędników i funkcjonariuszy państwowych, układy wśród polityków.

Ocena funkcjonowania demokracji

Funkcjonowanie demokracji w Polsce zostało ocenione negatywnie. Niemal połowa badanych wyrażających taką opinię wskazała także na możliwość upadku tej formy ustroju (rys. 1).

Pogląd, że "nasza demokracja funkcjonuje źle i jak tak dalej pójdzie, to nie będzie w Polsce demokracji" częściej niż inni wyrażali ludzie z wykształceniem średnim, mieszkańcy wielkich miast, kadra kierownicza, robotnicy niewykwalifikowani, osoby nie uczestniczące w praktykach religijnych, badani negatywnie oceniający rozwój sytuacji w kraju.

Ankietowani aprobujący hasła demokratyczne byli wyraźnie mniej krytyczni w ocenie funkcjonowania nowego ustroju politycznego w Polsce, choć i według nich urzeczywistnienie idei demokracji pozostawia wiele do życzenia.

Tabela 3

w procentach

Stwierdzenia poddane ocenie	Opinie			
	Nasza demokracja funkcjonuje dobrze	Nasza demokracja jakoś funkcjonuje, choć ma wiele wad	Nasza demokracja funkcjonuje źle i jak tak dalej pójdzie, to nie będzie w Polsce demokracji	Trudno powiedzieć
Demokracja ma przewagę nad innymi formami rządów				
Tak	1	53	41	4
Nie	1	27	68	4
Trudno powiedzieć	2	24	36	38
Dla ludzi takich jak ja nie ma w gruncie rzeczy znaczenia, czy rząd jest demokratyczny czy nie- demokratyczny				
Tak	1	36	53	10
Nie	1	54	41	5
Trudno powiedzieć	3	24	26	47

Jak się wydaje, negatywna ocena działania demokracji w Polsce wpływa przede wszystkim z ogólnie negatywnej oceny obecnej i przyszłej sytuacji w kraju. Zdecydowana mniejszość badanych ocenia obecną sytuację polityczną jako dobrą (9%) i żywi nadzieje na jej poprawę w przyszłości (18%). Dlatego wydaje się zrozumiałe, że dla ponad 40% badanych przyszłość demokracji w Polsce stoi pod znakiem zapytania.

Interesujące jest, na ile tak wysoce negatywne oceny są wyłącznie polską specyfiką, a na ile są dość typowym wynikiem ujawniającym "normalne" niezadowolenie społeczeństw demokratycznych z niedoskonałości ich systemów politycznych.

Dla porównania zaprezentujemy wyniki badań przeprowadzonych w Hiszpanii w latach 1985-1992³ (tab. 4). Przykład Hiszpanii jest o tyle dobry do porównań z sytuacją polską, że miał tam miejsce podobnie ewolucyjny proces odchodzenia od ustroju autorytarnego. W Hiszpanii w 1985 roku (czas pierwszego badania) minęło dziesięć lat od śmierci generała Franco, w Polsce - trzy lata od umów okrągłego stołu. Ma to o tyle znaczenie dla porównań, że - jak wynika z tabeli 4 - wraz z upływem lat funkcjonowanie demokracji było oceniane przez Hiszpanów coraz lepiej.

---

³ Dane na podstawie badań zrealizowanych przez Centro de Investigaciones Sociales, Madryt.

Tabela 4

w procentach

	Wskazania respondentów według terminów badań				
	Hiszpania				Polska
	1985 r.	1989 r.	1990 r.	1992 r.	1992 r.
	Nasza demokracja funkcjonuje dobrze	9	14	17	15
Nasza demokracja jakoś funkcjonuje, choć ma wiele wad	60	55	58	56	40
Nasza demokracja funkcjonuje źle i jak tak dalej pójdzie, to nie będzie [w Polsce] demokracji	20	18	15	21	43
Trudno powiedzieć	11	13	10	8	16

Być może również w Polsce będziemy mieli do czynienia ze zjawiskiem zwiększania się liczby pozytywnych ocen funkcjonowania demokracji wraz z jej stabilizacją. Obecnie jednak różnice wydają się bardzo znaczące, nawet w odniesieniu do ocen hiszpańskiej opinii publicznej z roku 1985. Nie bez znaczenia jest również wpływ, jaki na ocenę i funkcjonowanie demokracji ma sytuacja gospodarcza. W 1985 roku Hiszpania z dobrze rozwijającą się gospodarką miała stać się bardzo szybko pełnoprawnym członkiem EWG. Natomiast perspektywy przyjęcia Polski do Wspólnot Europejskich jeszcze nie są ustalone. Choć gospodarka polska zaczyna przejawiać pierwsze objawy ożywienia, społeczeństwo jeszcze nie odczuwa ich skutków. Dlatego Polacy mają, ogólnie rzecz biorąc, wyraźnie mniej powodów do zadowolenia. Dotyczy to także funkcjonowania budzącej zawsze wiele kontrowersyjnych opinii - sfery politycznej życia publicznego.

ANEKS

Tabela 1. Czy zgadza się Pan(i), że demokracja ma przewagę nad wszelkimi innymi formami rządów? (%)

	Tak	Nie	Nie wiem	Liczba osób
Ogółem	52	15	33	1208
Płeć				
Meężczyźni	60	15	25	515
Kobiety	46	15	39	692
Wiek				
do 24 lat	57	14	30	122
25-34	56	17	27	198
35-44	56	18	26	278
45-54	60	15	25	186
55-64	47	13	39	198
65 lat i więcej	41	9	50	224
Miejsce zamieszkania				
Wieś	46	12	43	503
Miasto do 20 tys.	58	14	28	130
od 21 do 100 tys.	60	14	26	219
101-500 tys.	50	22	28	216
501 tys. i więcej mieszk.	62	16	22	138
Region				
Północny	60	19	21	156
Zachodni	41	15	44	122
Środkowozachodni	53	18	28	186
Środkowy	62	13	25	195
Wschodni	42	13	45	141
Południowo-wschodni	53	11	36	208
Południowo-zachodni	49	14	38	199
Wykształcenie				
Podstawowe	38	11	51	481
Zasadnicze zawodowe	54	16	29	285
Średnie	62	20	18	342
Wyższe	81	9	10	100
Grupa społ.-zaw. pracujący				
Kadra kier., inteligencja	68	20	13	71
Prac.umysł.niż.szczebla	66	16	18	105
Pracownicy fiz.- umysł.	59	21	21	58
Robotnicy wykwalifikowani	61	13	26	127
Robotnicy niewykwalifik.	46	23	31	83
Rolnicy	43	16	41	86
Prywatni przedsiębiorcy	55	20	25	20
Bierni zawodowo				
Renciści i emeryci	45	11	43	430
Uczniowie i studenci	76	8	16	37
Bezrobotni	61	13	26	82
Gospodynie domowe i inni	43	15	41	104
Dochody na jedną osobę				
Poniżej 500 tys.zł	38	14	48	145
500 tys. - 999 tys.	54	14	32	382
1000 tys. - 1499 tys.	47	15	37	342
1500 tys. - 1999 tys.	59	18	23	154
2000 tys. i powyżej	70	12	18	151
Ocena własnych war. mater.				
Złe	45	17	38	505
Średnie	56	12	32	552
Dobre	65	16	18	146
Udział w prakt. religijnych				
Kilka razy w tygodniu	45	13	43	119
Raz w tygodniu	54	13	34	702
Kilka razy w roku	50	18	32	289
W ogóle nie uczestniczy	58	21	22	97
Ocena kier.rozw.syt.w kraju				
Dobry kierunek	66	9	25	292
Zły kierunek	48	18	33	683
Trudno powiedzieć	47	10	42	231

Tabela 2. Czy zgadza się Pan(i), że dla ludzi takich jak Pan(i) nie ma w gruncie rzeczy znaczenia, czy rząd jest demokratyczny czy niedemokratyczny? (%)

	Tak	Nie	Nie wiem	Liczba osób
Ogółem	44	36	20	1210
Płeć				
Mężczyźni	45	41	15	516
Kobiety	44	32	25	693
Wiek				
do 24 lat	43	39	17	122
25-34	46	42	13	197
35-44	48	37	15	279
45-54	43	39	18	187
55-64	47	32	21	198
65 lat i więcej	36	27	37	225
Miejsce zamieszkania				
Wieś	43	29	28	504
Miasto do 20 tys.	46	35	18	130
od 21 do 100 tys.	43	40	17	221
101-500 tys.	46	41	13	215
501 tys. i więcej mieszk.	43	43	13	138
Region				
Północny	36	50	14	158
Zachodni	60	23	17	122
Środkowozachodni	49	34	17	186
Środkowy	42	38	19	195
Wschodni	40	25	35	141
Południowo-wschodni	38	41	20	208
Południowo-zachodni	47	32	21	199
Wykształcenie				
Podstawowe	41	25	34	483
Zasadnicze zawodowe	53	34	13	286
Średnie	44	44	12	341
Wyższe	31	65	4	100
Grupa społ.-zaw. pracujący				
Kadra kier., inteligencja	41	54	6	71
Prac.umysł.niż.szczebla	41	44	14	104
Pracownicy fiz.-umysł.	48	41	10	58
Robotnicy wykwalifikowani	48	42	10	128
Robotnicy niewykwalifik.	56	33	11	84
Rolnicy	41	28	31	86
Prywatni przedsiębiorcy	35	45	20	20
Bierni zawodowo				
Renciści i emeryci	42	31	27	431
Uczniowie i studenci	46	43	11	37
Bezrobotni	51	30	18	82
Gospodynie domowe i inni	41	29	30	104
Dochody na jedną osobę				
Poniżej 500 tys.zł	44	22	34	145
500 tys. - 999 tys.	43	34	22	383
1000 tys. - 1499 tys.	46	34	20	343
1500 tys. - 1999 tys.	44	44	12	155
2000 tys. i powyżej	40	50	10	150
Ocena własnych war. mater.				
Złe	46	31	24	506
Średnie	44	36	20	553
Dobre	39	49	12	146
Udział w prakt. religijnych				
Kilka razy w tygodniu	41	27	31	121
Raz w tygodniu	44	36	21	702
Kilka razy w roku	44	37	19	289
W ogóle nie uczestniczy	49	39	11	97
Ocena kier.rozw.syt.w kraju				
Dobry kierunek	38	46	16	293
Zły kierunek	48	33	19	684
Trudno powiedzieć	40	32	28	231

Tabela 3. Czy zgadza się Pan(i), że niekiedy rządy niedemokratyczne mogą być bardziej pożądane niż rządy demokratyczne? (%)

	Tak	Nie	Nie wiem	Liczba osób
Ogółem	36	26	38	1208
Płeć				
Mężczyźni	41	29	31	515
Kobiety	32	25	43	692
Wiek				
do 24 lat	39	23	38	122
25-34	44	32	24	197
35-44	37	26	37	278
45-54	39	31	30	186
55-64	35	26	39	198
65 lat i więcej	24	20	56	225
Miejsce zamieszkania				
Wieś	30	23	47	504
Miasto do 20 tys.	43	21	36	130
od 21 do 100 tys.	32	35	33	219
101-500 tys.	45	26	29	215
501 tys. i więcej mieszk.	43	29	28	138
Region				
Północny	33	38	29	156
Zachodni	30	24	46	122
Środkowozachodni	46	22	32	186
Środkowy	30	33	37	195
Wschodni	29	16	55	141
Południowo-wschodni	42	25	33	208
Południowo-zachodni	37	24	40	199
Wykształcenie				
Podstawowe	27	20	53	482
Zasadnicze zawodowe	37	24	39	285
Średnie	44	33	23	341
Wyższe	48	40	12	100
Grupa społ.-zaw. pracujący				
Kadra kier., inteligencja	54	32	14	71
Prac.umysł.niż.szczebła	46	34	20	104
Pracownicy fiz.- umysł.	43	22	34	58
Robotnicy wykwalifikowani	38	25	37	127
Robotnicy niewykwalifik.	39	27	35	83
Rolnicy	27	27	47	86
Prywatni przedsiębiorcy	40	30	30	20
Bierni zawodowo				
Renciści i emeryci	31	25	45	431
Uczniowie i studenci	51	22	27	37
Bezrobotni	34	30	35	82
Gospodynie domowe i inni	29	22	49	104
Dochody na jedną osobę				
Poniżej 500 tys.zł	32	17	52	145
500 tys. - 999 tys.	36	26	38	383
1000 tys. - 1499 tys.	39	20	42	342
1500 tys. - 1999 tys.	36	36	27	154
2000 tys. i powyżej	36	41	23	150
Ocena własnych war. mater.				
Złe	34	23	43	505
Średnie	37	28	35	552
Dobre	40	32	29	146
Udział w prakt. religijnych				
Kilka razy w tygodniu	27	24	49	120
Raz w tygodniu	36	25	39	701
Kilka razy w roku	37	28	35	289
W ogóle nie uczestniczy	41	31	28	97
Ocena kier.rozw.syt.w kraju				
Dobry kierunek	34	34	31	293
Zły kierunek	40	23	37	682
Trudno powiedzieć	24	26	50	231

Tabela 4. Z którym z poniższych stwierdzeń zgadza się Pan(i): 1 - nasza demokracja funkcjonuje dobrze, 2 - nasza demokracja jakoś funkcjonuje, choć ma wiele wad, 3 - nasza demokracja funkcjonuje źle i jak tak dalej pójdzie to nie będzie w Polsce demokracji (%)

	1	2	3	Trudno powiedzieć	Liczba osób
Ogółem	1	40	43	16	1211
Płeć					
Mężczyźni	2	41	45	13	516
Kobiety	1	39	41	18	694
Wiek					
do 24 lat	1	50	39	10	122
25-34	2	46	42	10	199
35-44	1	37	49	13	279
45-54	1	40	48	12	187
55-64	1	38	46	16	198
65 lat i więcej	2	34	32	32	224
Miejsce zamieszkania					
Wies	1	39	40	20	503
Miasto do 20 tys.	0	47	37	16	130
od 21 do 100 tys.	3	40	44	13	222
101-500 tys.	0	37	49	14	216
501 tys. i więcej mieszk.	2	38	51	9	138
Region					
Północny	3	45	48	4	159
Zachodni	2	30	53	16	122
Środkowo-zachodni	0	45	44	11	186
Środkowy	1	48	42	10	195
Wschodni	1	29	41	29	141
Południowo-wschodni	1	43	38	19	208
Południowo-zachodni	3	34	41	23	199
Wykształcenie					
Podstawowe	1	34	38	28	482
Zasadnicze zawodowe	3	45	41	11	287
Średnie	1	41	52	6	342
Wyższe	0	50	45	5	100
Grupa społ.-zaw. pracujący					
Kadra kier., inteligencja	0	41	54	6	71
Prac.umysł.niż.szczebla	1	46	47	7	105
Pracownicy fiz.- umysł.	2	38	47	14	58
Robotnicy wykwalifikowani	3	44	45	9	128
Robotnicy niewykwalifik.	4	31	51	14	84
Rolnicy	0	33	50	17	86
Prywatni przedsiębiorcy	0	40	45	15	20
Bierni zawodowo					
Renciści i emeryci	2	39	37	22	430
Uczniowie i studenci	0	54	38	8	37
Bezrobotni	0	40	49	11	82
Gospodynie domowe i inni	1	38	39	22	105
Dochody na jedną osobę					
Poniżej 500 tys.zł	0	32	45	24	146
500 tys. - 999 tys.	2	40	41	17	383
1000 tys. - 1499 tys.	2	40	42	16	342
1500 tys. - 1999 tys.	1	41	50	8	155
2000 tys. i powyżej	2	46	42	10	151
Ocena własnych war. mater.					
Źłe	1	33	47	19	507
Średnie	2	44	40	15	553
Dobre	3	49	42	6	146
Udział w prakt. religijnych					
Kilka razy w tygodniu	3	35	32	30	122
Raz w tygodniu	1	43	41	14	702
Kilka razy w roku	1	35	48	16	289
W ogóle nie uczestniczy	0	34	56	10	97
Ocena kier.rozw.syt.w kraju					
Dobry kierunek	2	58	27	13	293
Źły kierunek	1	32	54	13	685
Trudno powiedzieć	0	41	30	28	231